תפארת שלמה — האזינו

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי. יבואר עפ"י מ"ש בגמ' מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים. איננו כפשוטו דהא עינינו הרואות כמה אנשים שיש בהם יראת שמים ודברי תוכחתם אינם נכנסים בלב השומע להיות דבריהם נשמעים. אך הענין הוא עפ"י ששמענו אומרים מהרב המגיד מקאזניץ זלה"ה בהיותו פועל ישועות בעניני הדבוקים ר"ל שהיו שומעים לו להפרד מהם והי' הדבר לפלא בעיני כל רואיהם. והי' אומר בזה הלשון זה אינו חידוש שהם שומעים וצייתים לקולי כי בשמים ממעל המה יודעים כח הצדיק כפי דברי הזוה"ק שמכריזי' בכל יום הבו יקר לדיוקנא דמלכא. אבל בעוה"ז נמצאו כמה רשעים קשי עורף אשר מאנו לקחת מוסר. וז"ש מי שיש בו יראת שמים פי' שמתיראים ממנו בשמים מחמת הכרוז הנ"ל יכול להיות גם למטה דבריו נשמעים. וז"פ הפ' האזינו השמים ואדברה. אם מאזינים קולי בשמים כמ"ש בפי' מוציא חמה ממקומה כו' ע"ש כי כאשר פתח משרע"ה פיו בדברי תורה הי' משתיק כל צבא מרום לשמוע בקולו כמו שמצינו ביהושע שאמר לחמה דום. אזי גם בעוה"ז דבריו יעשו פרי ותשמע הארץ אמרי פי כנ"ל. עוד בד"ז עפ"י מ"ש בגמ' גודל מעלת הצדיקים אשר המלאכי שרת שואלים זה לזה איה מקום כבודו. והדבר תימה איך לא ידעו שכבודו מלא עולם. אך הנה עיקר תענוג רצון הבורא ב"ה ממעשי בנ"א קרוצי חומר. וזה שהם שואלים איה מקום כבודו שזהו עיקר כבודו מתחתוני'. וז"ש דוד המלך ע"ה הללו את ד' מן השמים כי ע"י השירות ותשבחות של דוד המלך נתעוררו כל העליוני' וכל המלאכים. וז"ש האזינו השמים ואדברה אם הצדיק הוא במדריגה זו שיש בו קדושה גדולה אשר גם צבא שמים מקשיבים לקולו. אז ותשמע הארץ גם כן אמרי פי לעשות פרי. וגם ישעי' הנביא שהי' שרש נשמתו ממשרע"ה אמר ג"כ שמעו שמים והאזינו ארץ:

האזינו השמים ואדברה כו'. הנ"ל לבאר בפי' הפ' לך ה' הגדולה והגבורה כו' כי כל בשמים ובארץ ותרגם אונקלוס דאחיד בשמיא וארעא. הרמז בזה על מדת היסוד וזה דאחיד בשמיא וארעא כי הצי"ע הוא הצנור להוריד השפע מלמעלה למטה לעוה"ז. ובזה י"ל בפי' הגמרא ב"ב תא ואחוי לך היכי דנשקי שמיא וארעא. לכאורה הוא מן הנמנע כי השמים מסבבים ככדור ואינם נוגעים כלל בארץ. אך הכוונה בזה דנשקי שמיא וארעא הוא הצנור ועושה היחוד ביסו"מ ועי"ז באו השפעות לעולם. וז"ש אלה תולדו' השמים והארץ בהברא"ם באברה"ם כי הוא הי' הצי"ע. וזה הרמז בקריעת י"ס כתיב ויבקעו המים אותיות יעקב באמצע וב' ווין לרמז עפ"י מ"ש שכינתא תתעטר כו' בווין תתקטר כי השכינה מתקשרת עם הצי"ע ועי"ז מתעורר רחמים וחסדים. וא"ו עם א' באמצע עולה י"ג רמז לי"ג מכילין דרחמי וכאשר השפע יורד ע"י הצי"ע הולך במשור לכנ"י ולא יבוזו הקליפות. וזה כל הזן אינו מפסיד. לפי הידוע כל רומז על בחי' צי"ע כמ"ש ויכלכל יוסף ב' פעמים כל. וזה כל הזן אינו מפסיד ללכת להחיצונים. וז"ש כל מקדש שביעי כו' שכרו הרבה מאד על פי פעלו. תיבת כל אין לו פירוש דהול"ל המקדש שביעי. אך הרמז על מעלת הצי"ע הוא המקדש שביעי כי השבת הואג"כ בחי'היסוד. וז"ש אשרי אנוש יעשה זאת כל שומר שבת מחללו. הפי' בזה יעשה זאת לתקן בחי' יסוד ולעשות היחוד ביסו"מ זאת רומז לשכינה הקדושה וע"י זה שומר שבת כי שניהם יחדיו המה כלולים כאחד השבת והצדיק בבחי' היסוד. וזה שומר ידו מעשות כל רע. יד"ו עולה יו"ד עולם החכמה. וזהו על פי פעלו ע"ל עולה מאה הם מאה ברכאין הנשפעים ע"י הצי"ע. פ"י עולה ג"כ צ'. כי על ידי הצדיק יורדים ההשפעות והברכות לכנ"י. וזה פי צדוק יהגה חכמה. כי הוא השומר ידו עולם החכמה. ונחזור לביאור הפסוק. האזינו השמים ואדברה. בחי' הצדיק אשר על ידו ודיבורו עושה היחוד כמ"ש ראוה מדברת. ואדבר"ה אותיות אדבר ו"ה כי עושה היחוד בו"ה ע"י דבורו בקדושה. ותשמע הארץ אמרי פי. כי עושה היחוד יסו"מ. הארץ רומז לשכינה הקדושה וזה ותשמע הארץ אמרי פי ע"י הצדיק שדבורו בקדושה עושה היחוד ומוריד כל השפעות טובות:

א"י האזינו השמים כו'. הנ"ל לבאר עפ"י המד"ר בשעה שדבר משה השתיק העליונים ותחתוני' וז"פ אלה הדברים אשר דבר משה. פי' בשעה שדבר משה לא הי' נשמע שום דבור בעולם זולת דיבורו של משה לבדו כמו במתן תורה שלא הי' שום עוף מצפצף בשעה שהי' יוצא הדבור מפי הגבורה כן בשעת דבורו של משה השתיק העליונים ותחתונים. והענין בזה נראה דכתי' בדבר ה' שמים נעשו נמצא בשעה שאמר הקב"ה יהי רקיע לא הי' אז שום דבור מקודם כי בזה הדיבור נעשה הרקיע כן ג"כ במ"ת עשרת הדברות הם נגד עשרה מאמרות שנברא העולם וכל העולם הי' תולה על מ"ת כמ"ש עמודי השמים ירופפו ועמדו במאמרו לכן גם במ"ת השתיק כל הדיבורים כנ"ל. ולזה ג"כ במאמר משה השתיק כל העליונים כידוע דברי הזוה"ק על כל מי שזוכה לחדש דבר תורה לאמיתה בורא שמי' חדשים. ולזה השתיק במאמרו ג"כ כל הדיבורים מכל העולם כנ"ל. ובזה י"ל האזינו השמים ואדברה. פי' אם האדם הוא במדריגה זו שיאזינו השמים וישתקו בקול אשר ידבר אז ותשמע הארץ אמרי פי ויעשו דבריו פרי למעלה ושורש למטה ויכנסו הדברי' באזני השומעי' ותשמע לשון קבלה יאזינו ויקבלו דבריו לשמור ולעשות ככל אשר ידבר.

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי. הנה שמים וארץ רמוז ליחוד זו"נ וזה שאמר משרע"ה כי כל מה שאדברה וכל אמרי פי הם בבחי' היחוד של שמים וארץ הם זו"נ וזה שנקראים יחד. ומבחי' השמים דכר ואדרבה יוצא השפע. ותשמע הארץ בחי' נוקבא היא מקבלת ולכך יערוף כמטר לקחי כי גם בתורה יוכל להשפיע כל טוב לעולם כמו בתפלה וזהו יערוף כמטר לקחי ובחי' המטר הוא להשפיע חיים וטוב לעולם כן יהי' לקחי להשפיע השפעו' טובות לעולם ע"י היחוד כנ"ל. והבן:

יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי. הנראה לרמז בזה עפ"י דברי הס' נועם אלימלך שכ' על מה שאנו רואים הצדיקים המה רופאי חולים וכדומה. ומתרץ כי ע"י לימודם בתורה ומחדשים חדושי אורייתא המה בוראים דברים חדשים לכן אף שנגזר על האדם ח"ו איזו גזירה המה בתורתם ועבודתם מביאים האדם הזה בעולם החדש והוא כאיש אחרכי על אותו העולם לא נגזר כלל הגזירה זו וממילא נתרפא החולה. וז"פ יערוף כמטר לקחי. פי' הלימוד שלי יהי' בקדושה כנ"ל ואז תזל כטל אמרתי. טל העתיד להחיות מתים טל של תחי'. גם אמרתי יהי' בכח כטל להחיות ולרפאות אנוש. אמן:

הצור תמים פעלו כו' צדיק וישר הוא. מצינו בגמ' שאמר ר' שמעון בן יוחאי לבניו לכו אצליהם כי אנשי צורה הם. פי' שהיו שומרים האות ברית קודש ולא היו פוגמים ולא יראו מפחד בלילות. כידוע. כי לינת הלילה פוגם. לכן בקדשים היו צריכין עיבור צורה. פי' להמתין עד שיעבור עליהם לילה ונפגמו מקדושתן. וידוע כח הצדיק גמור כמו אברהם אבינו ע"ה כתי' ותקם את דבריך כי צדיק אתה. פי' שהי' מעורר בכח צדקתו בחי' צדיק

שלמעלה כיל"ח. כמ"ש עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק. פי' שהצדיק שלמטה מעורר הצדיק שלמעלה. וזה דאי' יסוד צדיק בשבעה נעלם כו' צדיק אתה ד'. פי' מעורר הצדיק אתה ד'. אבל בנח שלא הי' כוחו גדול כ"כ כמו אברהם אבינו לכן כתי' איש צדיק תמים הי' בדורותיו פי' שלא הי' רק בדור שלמטה. ונחזור לביאור הכתוב. הצור לשון צורה פי' מי שהוא במדריגה זו שיהי' מבעלי צורה לבל יפגום צורתו. תמים פעלו. כל כוחו הוא שמירת אב"ק הוא מדת תמים. וצדיק כזה יכול לעורר ולהביא כל השפעות שילכו ביושר לכלל ישראל ואל ישלטו רשעי'. וזה צדיק וישר ה"א. פי' מעורר הצדיק שלמעלה שילכו ההשפעות ביושר לכלל ישראל. והבן:

יצרנהו כאישון עינו כו'. ידוע כי עיקר מכל העניני' הוא שמירת העינים חוש הראות כאישון בת עין הנקודה הפנימית אשר הוא כמו מראה הלטושה שקורין [שפיגל] אם האדם מביט בו הוא נראה צורתו בו כולו בתוכו. וזה הרמז בכתוב גודל השמירה שצריך האדם לשמור חוש הראות כמו ששומר אישון בת עינו. האמנם כי הדבר קשה מאד בכח ובפועל כי הוא לא אפשר ולא קמכוון עכ"ז האדם צריך לעשו' מה שביכולתו ואז מסייעין אותו מן השמים כמ"ש ורגלי חסידיו ישמור גם כשאדם עוסק במו"מ צריך שמירה מעולה. וזה בא מחמת יראת שמים. כי אותיות ראי' עולה יראה כמ"ש כדרך שבא לראית כך בא ליראות. וזה הרמז בדברי רז"ל שמור לי ואני אשמור לך שומר שכר. אם אתה שומר מה שנוגע לי כידוע לי"ח כי עיקר תיקון אחר שבירת הכלים הוא מבחי' העינים. ואני אשמור לך כמ"ש יצרנהו כאישון עינו. ר"ל שהקב"ה שומר את האדם השומר אישון עינו כנ"ל כמ"ש ה' שומרך כו' ועל דבר זה עודנו נקרא שומר שכר כי עתיד עוד לקבל שכרו משלם. וז"ש צור ישראל קומה בעזרת ישראל. כי ע"י התעוררת בנ"י המה עוזרים לתיקון קומ"ה שלימה כמבואר במ"א. וז"ש להלן ימצאהו בארץ מדבר. כמ"ש בלעם וירא ישראל שוכן לשבטיו שלא היו פתחיהן מכוונין זה נגד זה שהיו זהירין מהסתכלות בבית שאינו שלו כי היזק ראי' שמי' היזק לכן הצדיקים נקראים עיני העדה שהם שומרים את הדור בבחי' הראות לבל הבט ברע ח"ו. ובזה פרשתי בפ' וילך. ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני העדה חזק ואמץ. פי' שיתחזק בזה הענין לזרז אותם בשמירת העינים. וזה שמסיים התורה אשר עשה משה לעיני כל ישראל . פי' שהי' מתקן אותם בבחי' הראות כנ"ל.

לו חכמו ישכילו זאת. יבואר עפ"י מ"ש בפ' כי אם הלחם אשר הוא אוכל. לחם גימ' ע"ח כמנין מזל"א גימ' ג' הויו"ת כי לא בזכותא תליא מילתא רק במזלא תליא. וכתי' זאת החי' אשר תאכלו. ופרשנו זאת רומז על השכינה הקדושה. וזאת אשר דבר להם אביהם. וזאת הברכה אשר ברך משה. פי' שברך אותם בזאת שיתברכו עם השכינה הקדושה. וזה ג"כ זאת החי' אשר תאכלו. כי באדם יש בו ה' חלקים בנשמה "נפש "רוח "נשמה "יחידה "חי'. וחלק יחידה לאו כל אדם זוכה רק לחלק חי'. אדם הוא אותיות דם ואות א' רומז ליחידו של עולם. וז"ש וזאת החי' אשר תאכלו שיהי' האכילה ושפע פרנסתו מהשכינה מסטרא דקדושה כמ"ש דוד המלך ע"ה תערוך לפני שולחן נגד צוררי אך טוב וחסד ירדפוני. כי כאשר המאכל הוא מסטרא דקדושה המאכל הוא כמו סם חיים בקרבו ומסייעו לעבודת הבורא ב"ה כמ"ש אך טוב וחסד ירדפוני. פי' שירדוף אחר הטוב ולעשות חסד כמ"ש ואכלת ושבעת וברכת כו'. אמנם לא כן הוא כאשר האדם יונק ח"ו שפע פרנסתו מסט"א אזי המאכל הוא מטמטם את לבבו ומביאו לידי תאוות רעות ח"ו. וז"ש יעקב אבינו לבניו טרוף טורף יוסף חו' רעה אכלתהו. שהי' ירא מאד שלא יטמטם את לבבו משפע של מצרים שהוא מסט"א. וזה טרוף טורף יוסף שהשפע והטרף שלו. חי' רעה אכלתהו החיות שלו יהי' מסט"א. וז"ש ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף כדי שיהי' חיות השפעתו מסטרא דקדושה. וכן גבי לבן כתיב ויברכני ה' בגללך. כדי שיהי' נהנה מסטרא דקדושה. וזה שמרמז הכ' להבדיל בין הקודש לחול בין הטמא לטהור ובין החי' הנאכלת ובין החי' אשר לא תאכל. שצריך לשמור מהשפע אשר אינט מסטרא דקדושה. וזה הסוד גלה לנו קדוש עליון הבעש"ט ז"ל שיהי' ארוחת שלחנו עם הנלווים אליו כדי להשפיע להם השפע מסטרא דקדושה. וז"ש כל הנהנה מסעודה שת"ח מסובים בה כאלו נהנה מזיו השכינה. כי כאשר נהנה פ"א מסעודה של הצדיק שנקרא כל אזי מביא כח לסטרא דקדושה להביא השפע מהקדושה ונהנה מזיו השכינה. וז"פ כי אם הלחם אשר הוא אוכל. פי' שהלחם של יוסף הי' מעולם הנסתר שנקרא הוא כמ"ש ממקומו הוא יפן ברחמים ולא הי' נהנה משפע של מצרי כי הברכה הי' שורה עבורו כמ"ש בגלל יוסף. וזה הרמז בפ' זו לו חכמו ישכילו זאת. אם היו זוכים לחכמה כמ"ש והחכמה תחיה את בעלי' וכאשר יבא לבחי' עולם החכמה כמ"ש ביוסף כי בן זקונים הוא לו שהמשיך השפע מעולם הזקנה. ישכילו זאת. פי' ימשיכו ההשפעות מסטרא דקדושה הנקראת זאת. וזאת הברכה. שברך אותם בזאת היא השכינה והבן:

ויאמר אליהם שימו לבבכם לכל הדברים כו' כי לא דבר ריק הוא מכם. יבואר עפ"י מ"ש ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. מ"ש במדרש בתחלה עלה במחשבה לברא את העולם במדה"ד ולבסוף שיתף מדה"ר למדה"ד. ידוע כי קודם בריאת העולם הי' אור א"ם ב"ה ממלא כל חלל העולמות לית אתר פנוי מיניי'. אך כאשר עלה ברצונו הפשוט לברא את העולם צמצם כביכול את אורו והניח מקום חלל לבריאת העולמות להיות בבחי' גבול . וז"ש שתפו מדה"ר למדה"ד כי הצמצום הוא בחי' מדה"ד. אך במדה"ד ג"כ לא הי'העולם להתקיים עד שגם מדה"ר מופיע אורו ושפע לכל העולמות. וז"ש ג"כ ובטובו מחדש בכל יום כו' כי גם אצל כל אדם הוא כן בכל עת אשר לבבו פונה ח"ו מעבודת הבורא ב"ה ומתלמוד תורה הוא בבחי' הצמצום ומביא ח"ו למדה"ד. וז"ש כי לא דבר אם אינו מדבר בד"ת ופונה ח"ו מעבודת הבורא. הוא כביכול ריק מכם. כי כל התורה הוא מכם ששים ריבוא אותיות בתורה כנגד ששים רבוא נשמות מישראל. ומחמת ביטולו מהתורה מתרוקן האות שלו מהתורה והוא ריק. וזהו בחי' הצמצום הוא מדה"ד אך גם מדה"ר משותף למדה"ד. כי כאשר האדם מצדיק את מעשיו וחוזר לעבודתו ית"ש אזי מעורר מדה"ר להיות קיום העולם כי האדם הוא עולם קטן לכן מחדש בכל יום מעשה בראשית. כדכתיב רם על כל גוים ה'. פי' מאומ"ה הוא רם מהם. אבל אצל בנ"י כתיב ושכנתי בתוכם. שקדושתו הוא כביכול בתוכם. וז"ש בבריאת העולם והארץ היתה תהו ובוהו וחשך כו' מחמת צמצום האור א"ם ב"ה כביכול. ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. שהתורה נקראת אור וממילא כשאדם עוסק בתורה ממשיך האור א"ס לכל העולמות. וזהו בחי' מדה"ר. וז"ש המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים ובטובו מחדש כו' זהו התורה. כשאדם מתעורר להגות בתורה הוא מחדש בטובו לעורר מדה"ר לקיום העולם. וזה הרמז בפ' זו שימו לבבכם כו' כי לא דבר ריק הוא מכם. כאשר לא תדברו בד"ת אזי כביכול הוא ריק מכם. ר"ל מסלק רצונו הפשוט מדה"ר ומתעורר ח"ו מדה"ד. לכן תשימו לבבכם להגות בתורת ה' יומם ולילה. אכי"ר: